

Rántsuk le a leplet az új GMO-król!

a gazdák és a fogyasztók átláthatósághoz való jogának védelme

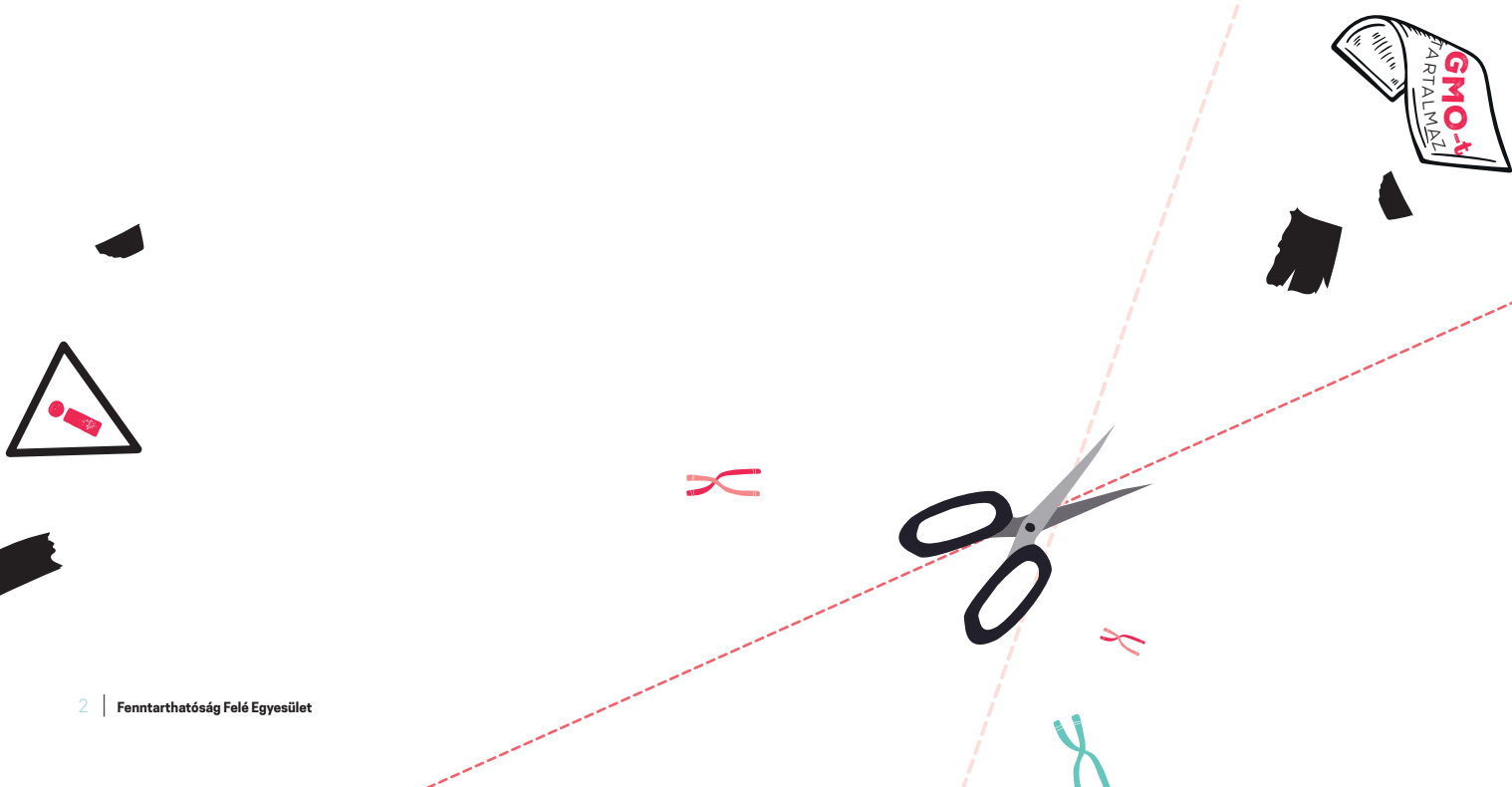
TÁJÉKOZTATÓ A GMO-JELÖLÉS EURÓPAI DEREGULÁCIÓJÁNAK KOCKÁZATAIRÓL

2023. október

Az Európai Bizottság javaslata a génmódosított szervezetek új generációjának (új GMO-k) – amelyeket politikai okokból új génkezelési technikáknak (NGT) is neveznek – széles körű deregulációjára irányuló javaslatával el akarja venni a gazdák, élelmiszer-feldolgozók, kiskereskedők és fogyasztók azon jogát, hogy tájékoztatást kapjanak arról, hogy az általuk vásárolt takarmány és élelmiszer tartalmaz-e új GMO-kat.

Az Európai Bizottság törvényjavaslata inkább az agrobiznisz lobbij igényeit szolgálja ki, ahelyett hogy a polgárok érdekeit védené. Tanulmányok azt mutatják, hogy amennyiben a fogyasztók tájékoztatást kapnak arról, hogy az élelmiszerük tartalmaz-e GMO-kat vagy sem, akkor inkább a hagyományos, a bio vagy a GMO-mentes lehetőségeket választják.¹ Ez azt jelenti, hogy ha nincs kereslet a GMO-termékek iránt, akkor a gazdálkodók nem vásárolnának új GMO vetőmagokat, ami csökkentené e termékek európai piacát és a globális növényvédőszer-konszernek bevételeit.

Az Európai Bizottság javaslata erodálja az új GMO-k címkézési rendszerét

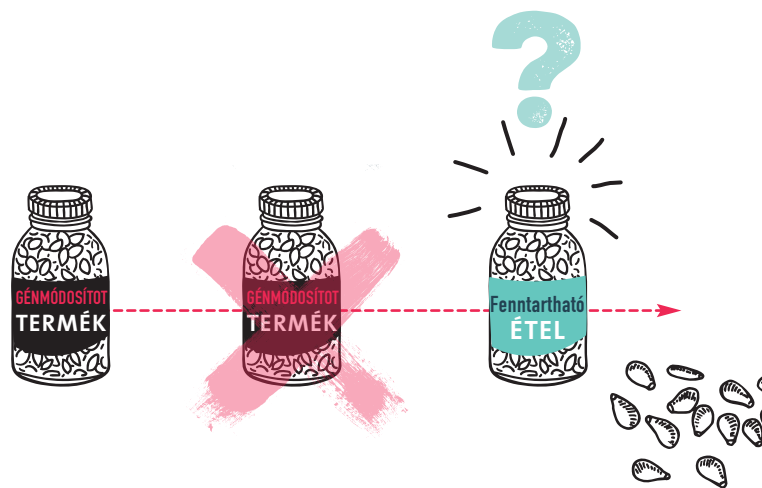
Az Európai Bizottság azt javasolja, hogy az új GMO-k többségét vonják ki a jelenlegi GMO-szabályok hatálya alól. Konkrétan ez azt jelenti, hogy a forgalomba hozatal előtti engedélyezés, a biztonsági ellenőrzések, a nyomon követhetőség, a jelölési kötelezettség és az ellenőrzés a továbbiakban nem vonatkozna rájuk.² Ez azt is jelenti, hogy a fogyasztók, a gazdák és a teljes élelmiszerlánc tagjai nem tudnák többé, hogy az általuk vásárolt vetőmagok, összetevők és élelmiszeripari végtermékek tartalmaznak-e új GMO-kat vagy sem.

A Bizottság az új GMO-k túlnyomó többségét az úgynevezett "1. kategóriába" sorolja, és azt állítja, hogy ugyanolyan kockázatokat hordoznának, mint a hagyományos növények. A javaslat 5. cikke kimondja, hogy az Unió GMO-kra vonatkozó szabályai ezentúl nem vonatkoznak ezekre az "1. kategóriába" tartozó növényekre.³

Az új GMO-k egy kisebb csoportja a "2. kategóriába" fog tartozni, amelyek esetében a Bizottság fenn kívánja tartani a GMO-jelölés valamilyen formáját. A 23. cikk kimondja, hogy "az engedélyezett 2. kategóriájú NGT termékek címkézése az e rendelet III. fejezetének 2. vagy 3. szakasza szerinti hozzájárulásban vagy engedélyben foglaltaknak megfelelően a géntechnológiai módosítás útján bevitt tulajdonságo(ka)t is feltüntetheti".

Az Európai Bizottság által a "2. kategóriába tartozó" új GMO-kra javasolt kiegészítő címkék azonban olyan félrevezető állításokat tartalmaznak, mint például, hogy "hozzájárulhatnak egy fenntartható agrár-élelmiszeripari rendszerhez". Ez a javaslat három okból is elfogadhatatlan. Először is, a mai napig **nincs bizonyíték** arra, hogy az új GMO-k előnyösek lennének a környezetre nézve. Másodszor, uniós szinten **nincs egyértelmű meghatározás** arra vonatkozóan, hogy mi a fenntartható agrár-élelmiszeripari rendszer, mivel az ennek meghatározására szolgáló kulcsfontosságú jogszabály – a fenntartható élelmiszer-rendszerekről szóló jogszabály – késik. Harmadszor pedig a **félrevezető zöldrefestő** állítások ellentétesek lehetnek a zöld állításokra vonatkozó javasolt jogszabállyal.⁴

A legfontosabb, hogy a javaslat ellentétes az általános élelmiszertörvénnyel, amely rögzíti a fogyasztók azon jogát, hogy megtudhassák, mit esznek.

„AZ ÚJ GMO-K KIVONÁSA A JELÖLÉSI KÖTELEZETTSÉG ALÓL FELÁLDOZZA A FOGYASZTÓK ÁTLÁTHATÓSÁGHOZ ÉS TÁJÉKOZTATÁSHOZ VALÓ JOGÁT AZ ÓRIÁSCÉGEK HIPOTETIKUS ÚJ PIACAIÉRT. AZ EURÓPAI BIZOTTSÁGNAK A POLGÁROK ÉRDEKEIT KELLENE VÉDENIE AZ IPAR KISZOLGÁLÁSA HELYETT.”

Mute Schimpf, a Föld Barátai Európa élelmiszer kampányfelelőse.

Az átláthatósághoz való jog elvétele

Semmibe vették a fogyasztók uniós szabályokban lefektetett jogait

A fogyasztók szempontjából a GMO-k jelölése alapvető fontosságú az átláthatóság és a megvásárolt élelmiszerekkel kapcsolatos tájékoztatás biztosítása érdekében. A világos és átlátható címkézés eligazítást nyújt, és megakadályozza a fogyasztók félrevezetését. A fogyasztók csak a címkézés segítségével tudnak megalapozott döntést hozni. A jelenlegi uniós GMO-jogszabályokban több rendelkezés is hangsúlyozza a fogyasztó jogát az érthető és átlátható tájékoztatáshoz arra vonatkozóan, hogy **az élelmiszer termék tartalmaz-e GMO-kat, vagy azokból áll; vagy GMO-kból állították elő, vagy GMO-kból előállított összetevőt tartalmaz** (1829/2003/EK rendelet 12. cikk). Az új GMO-kra vonatkozó átfogó címkézési követelményt ezekből az átláthatósági követelményekből lehet levezetni.

A fogyasztók tájékoztatáshoz való jogát az az Európai Unió működéséről szóló szerződésben,⁵ valamint az EU általános élelmiszerjogában is rögzítették.⁶

"MEGÍTÉLÉSÜNK SZERINT AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG JAVASLATA, AMELY EGYES ÚJ GMO-KAT KIVONNA A JELENLEGI SZIGORÚ CÍMKÉZÉSI RENDSZERBŐL, E KÉT ALAPVETŐ UNIÓS JOGSZABÁLYVAL ELLENTÉTESEN JÁR EL. A FOGYASZTÓK TÖBBÉ NEM TUDNÁNAK MEGFELELŐ INFORMÁCIÓ BIRTOKÁBAN VÁLASZTANI A PIACON."

Heidi Porstner, a Foodwatch International szóvivője a GMO-kkal kapcsolatban.

Az átláthatóság és a nyomon követhetőség az élelmiszerláncban törölve

A címkézés magas szintű nyomon követhetőséget igényel az élelmiszerlánc mentén, valamint vizsgálatok és tanúsítások végrehajtását. Ha a fogyasztók nem akarnak GMO-kat tartalmazó vagy azokból készült élelmiszert vásárolni (beleértve az új GMO-kat is), a termelőknek és a kiskereskedőknek képesnek kell lenniük megfelelően garantálni, hogy az élelmiszerük GMO-mentes. Ezek a garanciák csak akkor adhatók meg, ha az ellátási lánc minden egyes lépése tájékoztatást nyújt arról, hogy használnak-e GMO-kat tartalmazó vagy azokból készült összetevőket vagy nyersanyagokat. Az új GMO-k kötelező jelölésének megszüntetésével az Európai Bizottság javaslata lehetetlenné teszi a tanúsítottan GMO-mentes élelmiszerek kínálatát, mivel:

- A gazdák többé nem fogják tudni, hogy használnak-e új GMO vetőmagokat.
- Az élelmiszergyártók már nem fogják tudni, hogy használnak-e új GMO összetevőket.
- A kiskereskedők már nem fogják tudni, hogy az általuk kínált élelmiszerek tartalmazznak-e új GMO-kat.
- A fogyasztók nem fogják tudni, hogy az általuk vásárolt és elfogyasztott élelmiszer tartalmaz-e új GMO-kat.

Ezért kulcsfontosságú a meglévő uniós GMO-szabályozás további alkalmazása, mivel az:

- védi a fogyasztóknak az **Európai Unió működéséről szóló szerződésben rögzített**, az élelmiszerekkel kapcsolatos átlátható tájékoztatáshoz való **jogát**;
- biztosítja az új GMO-k **nyomon követhetőségét** a vetőmagtól az élelmiszerig;
- fenntartja a gazdák, termelők és fogyasztók **választási szabadságát**, valamint biztosítja az élelmiszerbiztonságot és az élelmiszerbiztonságot.

A GMO-k jelölésére vonatkozó jelenlegi szabályok

A jelenlegi uniós GMO-szabályok értelmében minden olyan élelmiszeren, amelynek összetevői között például a génmódosított repceből készült repceolaj vagy a génmódosított kukoricából készült kukoricapehely szerepel, fel kell tüntetni, hogy GMO-t tartalmaz vagy GMO-ból készült.⁷

A GMO-kra vonatkozó hatályos átláthatósági és jelölési szabályok a génmódosított élelmiszerek széles körű piaci elutasítását eredményezték az Európai Unióban. Miközben több mint 60 génmódosított fajtacsoport kapott az

engedélyt az EU-ba élelmiszerként és takarmányként történő behozatalra, a szupermarketek a 2000-es évek eleje óta fokozatosan kivonták őket a forgalomból, és a génmódosított élelmiszerek elterjesztésére tett kísérletek az elmúlt 20 évben kudarcot vallottak.

2018-ban az Európai Unió Bírósága úgy döntött, hogy az újabb generációs génmódosított szervezetek is GMO-nak minősülnek, és ezért a címkézésre, nyomon követhetőségre és kockázatértékelésre vonatkozó uniós GMO-szabályok hatálya alá tartoznak.⁸

A mezőgazdasági óriáscégek profitja a fogyasztók jogaival szemben

Az Európai Bizottság jelenlegi javaslata, amely szerint az új GMO-kat ki kell vonni az eddigi GMO-szabályok hatálya alól, az agrobiznisz azon nem bizonyított állításán⁹ alapul, hogy az új GMO növények többsége ugyanolyan biztonságos, mint a hagyományos növények.

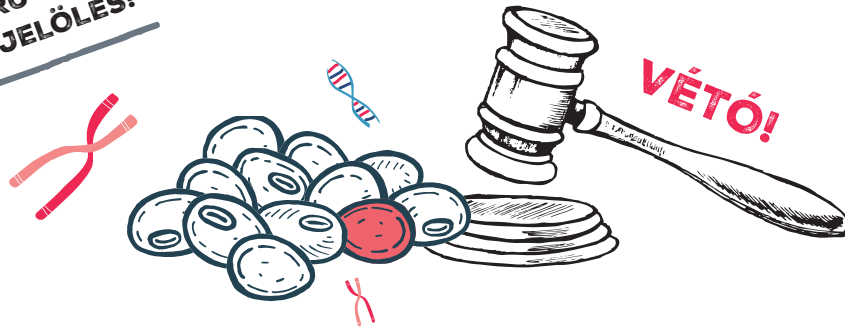
Ezzel szemben figyelmen kívül hagyták több mint 60 ezer fogyasztó hangját, akik az uniós konzultáció során egyértelműen a biztonság és az átláthatóság mellett foglaltak állást. Ők azt kérték, hogy a GMO-k minden generációjára vonatkozóan tartsák fenn a jelölési kötelezettséget és a biztonsági ellenőrzéseket. Ezt az egyértelmű kérést a jogszabálytervezet előkészítő lépései során figyelmen kívül hagyták.

Amellett, hogy a javaslat indokolatlanul elfogult az ipar irányában, megalapozatlan elvárásokon is alapul. A közpénzből történő finanszírozás hiánya miatt ugyanis nincs elegendő független kutatás az új GMO-k biológiai sokféleségre gyakorolt hatásáról.¹⁰ Ha nem keressük a problémákat, ritkán találjuk meg őket azelőtt, hogy túl késő lenne.

Valójában az új GMO-knak a földjeinkre történő kibocsátása valószínűleg új, specifikus kockázatokat fog jelenteni az ökoszisztémáink számára¹¹, és hatással lehet az emberi és állati egészségre.¹² A CRISPR genomszerkesztő eszköz például a DNS összetett javítási mechanizmusaira támaszkodik.¹³ Ez a javítási folyamat nem jósolható meg. Eredménye megváltoztathat olyan létfontosságú tulajdonságokat, mint a növények ellenállóképesége, és hatással lehet az élőlények ökoszisztémákban való viselkedésére is. A fajok és egész ökoszisztémák drámai pusztulásával szembesülve felelőtlennek tűnik, hogy nem tesztelt új GMO növényeket juttatnánk ki a természetbe. A kutatások hiányának elismerése nélkül az Európai Bizottság egészségügyi és élelmiszerbiztonsági részlege (DG Sante) arra a következtetésre jutott, hogy az új GMO-k többsége ugyanolyan biztonságos, mint a hagyományos növények. Ez az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság (EFSA) nagyon korlátozott kutatásain alapul.¹⁴

MARADJON A SZIGORÚ SZABÁLYOZÁS ÉS A JELÖLÉS!

Jegyzetek:

- 1 Bundesinstitut für Risikobewertung (BfR): Durchführung von Fokusgruppen zur Wahrnehmung des Genome Editings (CRISPR/Cas9), 2017, Abschlussbericht. <https://mobil.bfr.bund.de/cm/350/durchfuehrung-von-fokusgruppen-zur-wahrnehmung-des-genome-editings-crispr-cas9.pdf> és <https://www.foodwatch.org/de/repraesentative-umfrage-deutliche-mehrheit-befuerwortet-kennzeichnung-und-risikopruefung-von-neuer-gentechnik>
- 2 https://food.ec.europa.eu/system/files/2023-09/gmo_biotech_ngt_proposal_2023-411_en.pdf és a https://food.ec.europa.eu/system/files/2023-09/gmo_biotech_ngt_proposal_2023-411_annex_en.pdf függelék.
- 3 Az 1. kategóriába tartozó új GMO-k definíciója nem egyértelmű és önkényes kritériumokon alapul. https://ensser.org/press_release/analysis-statement-by-ensser-on-the-commissions-new-gm-proposal-here-for-annex-1-on-ngt-equivalence-criteria
- 4 https://environment.ec.europa.eu/topics/circular-economy/green-claims_en
- 5 A fogyasztók tájékoztatáshoz való jogát az Európai Unió működéséről szóló szerződés rögzíti: „A fogyasztói érdekek érvényesülésének előmozdítása és a fogyasztóvédelem magas szintjének biztosítása érdekében az Unió hozzájárul a fogyasztók egészségének, biztonságának és gazdasági érdekeinek védelméhez, valamint a tájékoztatáshoz, oktatáshoz és az érdekek védelmét célzó önszerveződéshez való jogaik megerősítéséhez.” (Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 169.(1) cikke)
- 6 **Az Az élelmiszerjog általános elveiről és követelményeiről szóló rendelet hozzászólás az Európai Unió működéséről szóló szerződés 169.(1) cikkéhez:** „Az élelmiszerbiztonság érdekében figyelembe kell venni az élelmiszertermelési folyamat minden aspektusát, az elsődleges termelést és az állati takarmány előállításától az élelmiszerek értékesítéséig és fogyasztóhoz jutásáig, hiszen a lánc minden elemének hatása lehet az élelmiszerbiztonságra.” (178/2002/EK rendelet (12. pont))
Továbbá: „Az élelmiszerjog a fogyasztók érdekeinek védelmét szolgálja, és lehetővé teszi a fogyasztott élelmiszerek megfelelő tájékoztatás alapján történő kiválasztását.” (178/2002/EK rendelet (8. cikk, 1. pont))
- 7 Lásd 29/2003/EK rendelet. <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2003R1829:20080410:HU:PDF>
- 8 <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2018-07/cp180111en.pdf>
- 9 Az agrobiznisz a deregulációt szorgalmazza, többek között azt követelik, hogy az új GMO-kat vonják ki a GMO-jelölési kötelezettség alól. „Véleményünk szerint a megfelelés ellenőrzésére és a vásárlók választási lehetőségeire vonatkozó átláthatósági követelmények kiszámítható, megbízható és harmonizált módon teljesíthetők anélkül, hogy a hagyományos jellegű NGT növényfajtákat a szigorú és nehézkes GMO-cimkézési kötelezettség alá vonnák.” PBI Advocacy Brief, 07-05-2021; https://www.amssem.ro/ImageHandler.ashx?UploadedFile=true&pg=d63ee450-0f3a-4e83-b811-127758e634a0&image=~/_App_Data/UserImages/File/ESA/2021/PBI%20Advocacy%20Brief%20ESA.pdf; <https://euroseeds.eu/app/uploads/2023/05/23.0265.3-Value-chain-Letter-NGTs.pdf>
- 10 <https://www.the-scientist.com/news-opinion/crispr-can-create-unwanted-duplications-during-knock-ins-67126>
- 11 Kwall, K. (2021a) Genome-edited *Camelina sativa* with a unique fatty acid content and its potential impact on ecosystems. *Env Sci Eur* 33:38, <https://doi.org/10.1186/s12302-021-00482-2>
- 12 https://www.testbiotech.org/sites/default/files/New_GE_unintended_effects_2.pdf
- 13 <https://www.the-scientist.com/news-opinion/crispr-can-create-unwanted-duplications-during-knock-ins-67126>
- 14 Az úgynevezett célzott mutagenézist és a ciszgenetikus növényeket technikailag ugyanolyan biztonságosnak minősítette a DG Sante, mint a hagyományos növényeket. Az EFSA arra meglehetősen meglepő következtetésekre jutott, hogy 10 évnyi kutatás után a 2012-es értékelés még mindig érvényes: az EFSA szerint a szervezet által 2012-ben közzétett vélemény óta nincsenek olyan új adatok, amelyek megkérdőjeleznék az abban a dokumentumban megfogalmazott következtetéseket (EFSA GMO Panel, 2012). Szerintük az EFSA 2012-es tudományos véleményének következtetései továbbra is érvényesek. <https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.2903/j.efsa.2022.7621>
Ugyanakkor a legjelentősebb technikát, az úgynevezett Crispr CAS 9-et 2013-ban használták először a növénynevelésben. A DG Sante felkérte az EFSA-t, hogy hasonlítsa össze az NGT kockázatait "a hagyományos növénynevelési technikákkal és az EGT-vel előállított növényekkel kapcsolatos kockázatokkal". <https://open.efsa.europa.eu/study-inventory/EFSA-Q-2021-00361>
- 15 <https://friendsoftheearth.eu/press-release/400-000-europeans-oppose-push-for-deregulating-new-gmos/>

Összegzés

Több mint két évtizede jól bevált és működő szabályok léteznek az EU-ban a GMO-kra vonatkozóan, amelyeket most az agrobiznisz lobbistái kisiklattak, mert új piacokat akarnak megnyitni, és a gazdák és a fogyasztók kárára növelni akarják a profitjukat.

2022 áprilisa és novembere között több mint 420 000 európai polgár követelte kormányaitól és az Európai Bizottságtól, hogy a GMO-k új generációját továbbra is a jelenlegi GMO-jogsabályok szerint szabályozzák és jelöljék.¹⁵

A jelölés nem pusztán formalitás, hanem alapvető jog, amely lehetővé teszi a gazdák, az élelmiszertermelők, a kiskereskedők és a fogyasztók számára, hogy megalapozott döntéseket hozzanak, és eldönthessék, mit természetnek a földjeiken, mit használnak fel a termékeikben, mit adnak el a szupermarketekben, illetve mit esznek. Mindannyiunknak jogunk van arra, hogy GMO-mentes alternatívákat választhassunk.

SÜRGETJÜK...

Sürgetjük a minisztereket és az Európai Parlamentet, hogy a gazdák, a fogyasztók és a környezet érdekében utasítsák el a javasolt jogszabályt, és az új GMO-kat továbbra is szigorúan szabályozzák és GMO-ként jelöljék.

MARADJON A SZIGORÚ
SZABÁLYOZÁS ÉS A JELÖLÉS!

Írta: Mute Schimpf, Heidemarie Porstner. Szerkesztette: Gaelle Cau. A magyar változatot lektorálta: Fidrich Róbert, Kapitányné Sándor Szilvia.

Felélős kiadó: Dönsz-Kovács Teodóra, Fenntarthatóság Felé Egyesület. 2023. október. Dizájn: contact@onehemisphere.se Fotó: © Shutterstock.

AGRÁRMINISZTERIUM

Jelen kiadvány angol változata az Európai Bizottság (LIFE Program) támogatásával készült. A kiadvány magyar változata az Agrárminisztérium támogatásával készült. A dokumentum tartalmáért kizárólag a Föld Barátai Európa felel. Nem feltétlenül tükrözi a fent említett támogatók véleményét. A támogatók nem tehetők felelőssé a benne foglalt információk felhasználásáért.

www.ffegyuesulet.hu

Fenntarthatóság Felé Egyesület

1111 Budapest, Bertalan Lajos u. 15. III.2

tel: +36 (1) 216 7297

ffe@ffegyuesulet.hu

facebook.com/ffegyuesulet

foodwatch®

